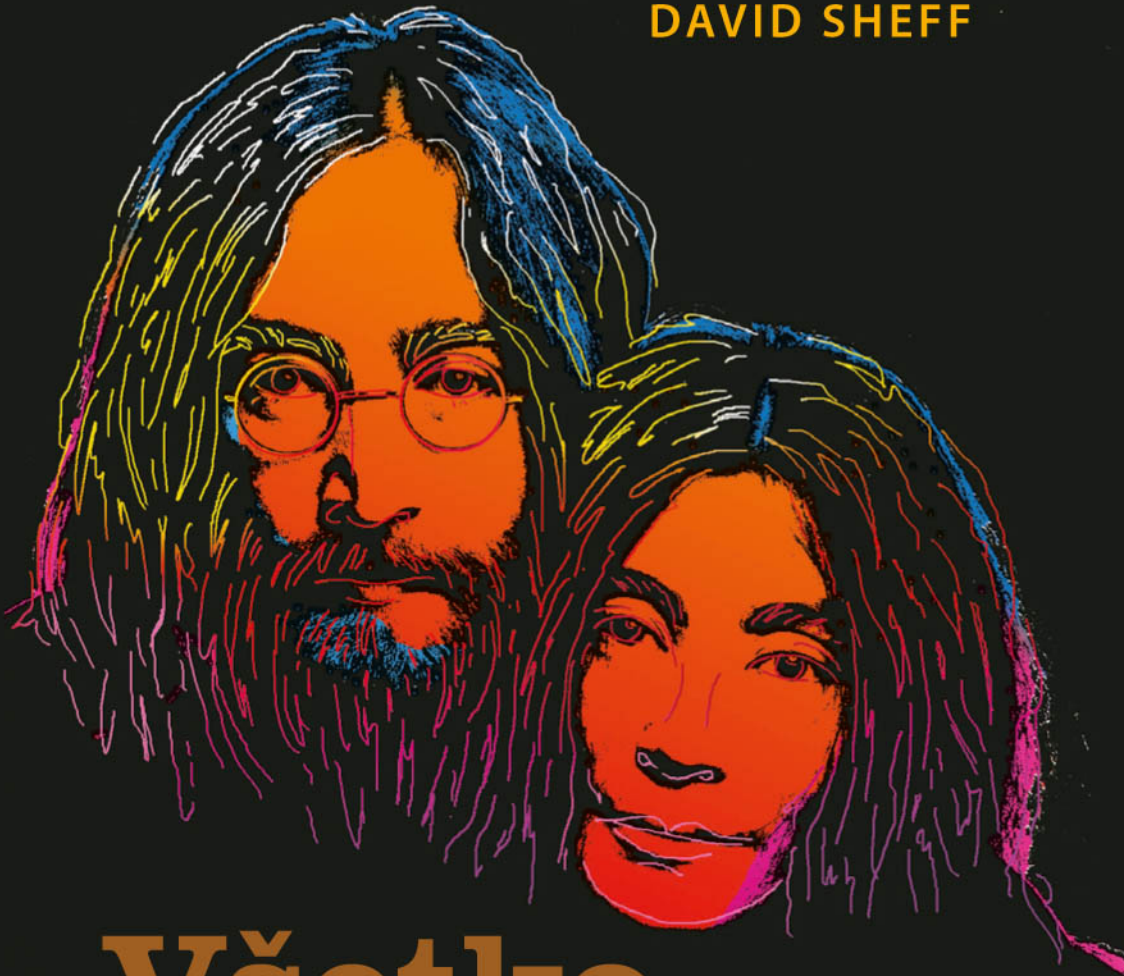

DAVID SHEFF

Všetko, čo chceme povedať

Posledný veľký rozhovor
s Johnom Lennonom a Yoko Ono

DAVID SHEFF

Všetko, čo chceme povedať

**Posledný veľký rozhovor
s Johnom Lennonom
a Yoko Ono**

eastone BOOKS

ALL WE ARE SAYING

Text Copyright © 1981 by Playboy Enterprises

Published by arrangement with St. Martin's Press, LLC.

All rights reserved.

Slovak edition © 2016 Eastone Group, a. s.

Translation © 2016 Jela Krajčovičová

Z anglického originálu *All We Are Saying. The Last Major Interview With John Lennon and Joko Yono*, vydaného vydavateľstvom St. Martin's Press v roku 1981, do slovenčiny preložila Jela Krajčovičová.

V roku 2016 vydalo vydavateľstvo Eastone Books, Bratislava.

Zodpovedná redaktorka: Marianna Petrová

Korektorka: Anetta Letková

Tlač: Kasico, a. s.

www.eastonebooks.com

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nemôže byť použitá alebo reprodukováaná, uchovávaná v informačných systémoch alebo šírená v akejkoľvek forme a akýmkoľvek spôsobom: elektronicky, mechanicky, kopírovaním, nahrávaním, skenovaním alebo inak, bez písomného súhlasu majiteľa autorských práv, s výnimkou citácií v rámci recenzií.

ISBN 978-80-8109-315-9

„Stalo sa to pred dvadsiatimi rokmi...“

Áno, presne vtedy, hoci nie na deň presne, som prvý raz vstúpil do bytu Johna Lennona a Yoko Ono v newyorskom obytnom dome Dakota. Len čo som sa tam ocitol, tú trošku strašidelnú gotickú budovu z roku 1880 som hneď spoznal. Natáčali tam predsa *Rosemarino diéta*. Prominentný párik obýval roh jedného z najvyšších poschodí, kam ma vyviezol ospalý, škrípajúci výťah, ktorého dvere zdobili chrliče s groteskným úšklabkom. Byt Lennonovcov ma úplne dostal. Na chodbe viseli Varholove obrazy a uprostred obývačky trónil sklenený sarkofág. Takzvaná biela izba s výhľadom na Central Park bola naozaj celá biela: biela pohovka, biele koberce, lampy, sošky a známy klavír, na ktorom John zložil *Imagine*. Jednu miestnosť zaberala trampolína, bežní ľudia by izbu zrejme používali ako jedáleň. Popri dverách boli ukážky z prác Yoko vrátane *Hry na dôveru*, čo bola v skutočnosti biela šachovnica s výlučne bielymi figúrkami. (O niekoľko rokov neskôr poslala Yoko toto dielo bývalému americkému prezidentovi Ronaldovi Reaganovi aj hlave Ruskej federácie Michailovi Gorbačovovi.)

Ako väčšina obyvateľov domu, aj Lennonovci vstupovali dovnútra cez strážený vchod zo západnej 72. ulice a vychádzali

nahor hlavným schodiskom. Jeden večer ma však John vzal služobným výťahom, ktorý ústil pri zadnom vchode do kuchyne. Odvtedy som sa vozil už len týmto výťahom, aby som vošiel priamo do kuchyne. Pochopil som, že párik trávi spolu väčšinu času práve tu. Raz, o tom píšem ďalej, som zaklopal na dvere a John mi ako pozvanie zanôtil melódiu z piesne *Eleanor Rigby*: „David Sheff, vstúp a pýtaj sa na to, čo nikto aj tak nebude počúvať...“

V ten večer sme v slabo osvetlenej kuchyni počúvali rádio, v ktorom dávali správy o práve prebiehajúcej demonštrácii proti jadrovým zbraniam. Začali sme debatovať o politike a skončili pri téme o pôvode násilia. Boli to chvíle, na ktoré nikdy nezabudnem. Prehrával som si tie momenty v hlave stále dookola. „Mahátma Gándhí a Martin Luther King sú skvelými príkladmi ľudí, ktorí bojovali proti násiliu, a predsa zomreli násilnou smrťou,“ povedal John. „Nikdy to nepochopím. Pokladáme sa za pacifistov, ale neviem si skrátka vysvetliť, prečo človek, hlboko veriaci v mier, zomrie násilne. Nerozumiem tomu.“

O pár mesiacov Johna Lennona na ulici zastrelili. Doteraz som to nepochopil. A ešte stále tomu nerozumiem.

Bol som vtedy v Los Angeles a sledoval som Howarda Cosella, podobne ako niekoľko ďalších miliónov Američanov. Pokúšal som sa zastihnúť Yoko v New Yorku, no všetky linky boli obsadené. A tak som sa odviezol na letisko a nastúpil do lietadla. Bolo mi jedno, do akého. Letel som do New Yorku cez Dallas a Miami, bolo tam jediné voľné miesto, aké sa mi podarilo na poslednú chvíľu zohnať. Keď som sa dostal na Manhattan, všade sa to hmýrilo Johnovými fanúšikmi. Ľudia plakali. A spievali.

Nedávno som na tie chvíle spomínal s Yoko. Pri spomienkach na Johna sa jej stále zjavia v očiach slzy, no za tých dvadsať rokov sa už posunula ďalej. Žije naplno. (V roku 2000 vyšla retrospektívna kniha a nové cédečko o jej umeleckej dráhe.)

Keď hovoríme o roku 1980, zoširoka sa usmeje. „Práca na albumoch *Double Fantasy* a *Milk and Honey* bola skvelou súčasťou

nášho života," povie. „Po búrlivých rokoch sme si začali vychutnávať pokoj. Často sme si čosi šepkali a stále sa spolu smiali. Boli to krásne časy. John mal vo zvyku hovoriť, že po desiatich rokoch je to dokonca ešte lepšie. Že to musíme potom povedať aj deťom. Deti boli jeho najväčší fanúšikovia a on vždy cítil voči svojim fanúšikom zodpovednosť.“

Krátko po mojej návšteve v ich byte dali Lennonovci po piatich pokojných rokoch o sebe opäť vedieť. Striedali byt na Manhattane s druhým bytom na Long Island v Cold Spring Harbor. Žili v ústraní, John bol „manželom v domácnosti“ – on sám zaviedol tento výraz – a Yoko sa zatiaľ starala o ich početný majetok. Synček Sean sa narodil v roku 1975 a bol to oteckov miláčik. (Tá trampolína v jedálni patrila Seanovi.) Johnovi a Yoko to vo vzťahu klapalo. Povedané Johnovými slovami v piesni, ktorú vtedy napísal: „... ako kedysi na začiatku.“

Médiá spolu s fanúšikmi však až takí nadšení z Johnovho odchodu do ústrania neboli. V článkoch padali ostré slová kritiky a špekulovalo sa o príčinách, prečo dávno nevyšiel nový album, prečo nie sú žiadne vystúpenia a prečo nevychádzajú žiadne rozhovory. Samotný John by však toto obdobie určite označil ako najuspokojujúcejšie v celom svojom živote.

Keď sa rozhodli znovu „vydýchnuť“, ako obaja nazývali návrat k tvorbe, išli do štúdia nahráť nový album, sľúbili sa niekoľkým novinárom, napríklad do *Newsweek* či BBC, aj pre zopár rádii a nakoniec pre *Playboy*. Bol to Johnov posledný rozsiahlejší rozhovor.

Strávil som s nimi asi tri týždne. Boli sme spolu u nich v kuchyni, v štúdiu, v limuzíne a v kaviarňach. Môj diktafón bol neustále v strehu. (John si ma doberal piesňou od Yoko: „Vy všetci krásni chlapci s vašimi krásnymi hračkami...“). Z našich vzájomných rozhovorov som mal potešenie a sú pre mňa zdrojom inšpirácie až dodnes. Aj keď som mal vtedy len dvadsaťštyri rokov, životné skúsenosti Yoko aj Johna mi neboli cudzie. Jedno mi bolo

jasné: rocková hviezda sa konečne cíti dobre, čo sa necítila ani vtedy, keď vystúpila v dokumente Eda Sullivana o koncerte na štadióne Shea, keď bola povýšená do rytierskeho stavu samotnou kráľovnou a keď napísala najviac hitov v histórii. Bolo to prekvapujúce. Johna urobila konečne šťastným starostlivosť o dieťa a pokojné rozhovory s jeho láskou. Keď sa na to pozriem spätne, vidím Yoko aj Johna ako priekopníkov nového typu rodičovstva. John ako novodobý otec a mama v jednom a Yoko ako tvrdo pracujúca manažérka. Vydĺždili túto cestu dávno predtým, ako sa to stalo bežným javom. Inšpirovali tým mnohých ľudí.

Dobre si spomínam na Johnovo nadšenie a jeho humor. Pamätám sa na jeho vysvetlenie piesne *Strawberry Fields Forever*, skladbu, ktorá ma sprevádzala v mladosti. Údajne zachytáva Johnove pocity samoty v detstve, keď sa v nej spieva „no one I think is in my tree“*. Spomínam si aj na to, ako pekne rozprával o spolupráci s Paulom McCartneym, keď písali *We Can Work it Out*. Paul ako skvelý rozprávač príbehov, Lennon ako filozof, obaja nám v slovách piesne pripomínajú: „Život je príliš krátky a nie je v ňom čas na zbytočné hádky a rozbroje, priateľu.“ Nezabudol som sa ho spýtať na McCartneyho *Yesterday* a on rozprúdil horlivú debatu. „Ja na včerajšky neverím,“ skonštatoval nakoniec. Keď som sa však dotkol témy odsudzovania Yoko, doslova ho nadvihlo zo stoličky. „Všetci, ktorí tvrdia, že sa o mňa zaujímajú ako o umelca, absolútne nepochopili nič z toho, čo som kedy spravil, keď im nejde do hlavy, prečo som s Yoko,“ rozohnil sa. „Ak im to prekáža, znamená to, že nechápu vôbec nič. Je im zrejme úplne jedno, koho kritizujú, či je to Paul, alebo Mick...“ Upokojil sa a dokončil vetu. „Ak vám ide len o kritizovanie, nech sa páči, bežte za Paulom alebo Mickom... Pohrajte sa s Rolling Wings!“

Ak tragicky zomrie taký človek ako Lennon, je ľahké upadnúť do beznádeje. No obaja už v roku 1980 tvrdili, a Yoko ešte aj

* Asi nikto nie je v mojom rodokmeni. Anglické slovo „tree“ znamená aj strom.

v roku 2000, že na život sa dá nazerať inak. V našom nedávnom rozhovore mi to opäť pripomenula. Povedala: „V tomto tisícročí, keď sa hlavy štátov dlhé roky správali voči sebe nepriateľsky, začínajú už hľadať spôsob, ako nastoliť mier a spolupracovať. Inteligentne zmýšľajúci muži aj ženy nachádzajú nové spôsoby, ako byť partnermi, ako vytvoriť rodinu. Európania si nielenže predstavujú svet bez hraníc, ale hranice si už prerozdeľujú spoločne. Samozrejme, existuje mnoho protichodných hnutí, ale podstatné je, že nám na svete konečne záleží. Naše sny sa plnia a naše modlitby boli vyslyšané. Čo viac treba dodať?“ John na to povedal: „Problémy nie sú, v skutočnosti sú len riešenia.“ A ešte dodal: „Spolu to dokážeme. A to je najdôležitejšie.“

Prečítajte si tieto slová znovu. Viem, do akej miery ovplyvnili Yoko a John mňa osobne, takže tuším, že dokážu pozitívne vplyvať aj na iných. Ich posolstvo je zložité, a zároveň jednoduché: Poznajte sami seba a naučte sa premýšľať. Láska je odpoveďou na všetko. Pomáhajte ostatným, ako sa len dá. Hoci život so zatvorenými očami môže byť príjemný, občas treba riadne zabojsovať. Ak sa nám nepáči to, čo vidíme, zmeňme to. Aspoň sa o to pokúsme. Oslavujme život. Predstavujme si lepší život.

To je všetko, čo mi chceli povedať.

DAVID SHEFF,
SAN FRANCISCO 2000

Úvod

Na začiatku leta 1980 mi v redakcii povedali, aby som zistil, či by Yoko a John nemali záujem poskytnúť rozhovor pre *Playboy*. Bola to výzva a nemal som poňatia, aké dvere v skutočnosti otváram.

Obvolal som mnoho známych. Dohodili mi schôdzky s ľuďmi, o ktorých sme vedeli, že sa s Lennonovcami stýkajú – napríklad s Harrym Nilssonom, Philom Spectorom či Nickym Hopkinsom z hudobnej brandže. Mohol to byť ktokoľvek, kto by ma doviedol k prominentnému páru. Jakob Magnussen, vynikajúci džezový hudobník, o ktorom som kedysi písal, mi raz zavolať prekvapujúcu, no stále tajnú novinku: John sa skontaktoval s hudobníkmi, ako Earl Slick, Hugh McCracken, Andy Newmark a ďalšími, a najal si producenta Jacka Douglasa, aby nahral nový album.

Odysea sa začala. Douglasovi som nechal stovky odkazov. Keď sa mi konečne ozval, akoby sa mi splnil sen. Medzitým sa

mi však podarilo získať telefónne číslo na novinára, ktorý takisto spolupracoval s Yoko. Bol to ten, ktorý zverejnil článok o 250-tisícich dolároch, ktoré dostala Yoko za predaj jedinej kravy. Ďalšie telefónne číslo bolo na účtovníka Lennonovcov, milého chlapíka, ktorý by mi stretnutie so svojimi šéfmi zo srdca doprial. Sľúbil mi, že môj list osobne odovzdá Yoko. Starostlivo som ho napísal a medzitým skúšal všemožné kontakty. Odišiel som do New Yorku a stretol sa s kýmkoľvek, kto čo len naznačil, že by mi mohol pomôcť. Natrafil som aj na troch týpkov, ktorí bezpečne tvrdili, že majú na párik priamy kontakt. Po návrate do Kalifornie som sa dozvedel, že mi volal kolega z Bostonu. Yoko dostala môj list. Dohodli sme sa na stretnutí. Malo sa uskutočniť v obytnom komplexe Dakota.

Jej asistentka mi potom zavolała, aby si pre Yoko vypýtala môj dátum a miesto narodenia. Úspech rozhovoru bude evidentne závisieť od jej interpretácie môjho horoskopu, podobne ako to urobila pri mnohých rozhodnutiach vo svojom biznise. Viem si živo predstaviť, ako budem vysvetľovať v redakcii: „Ospravedlňujem sa, ale Mesiac práve prechádza cez Škorpióna, z rozhovoru nič nebude.“ Dodal som Yoko potrebné údaje: 23. decembra o tretej v noci v Bostone.

Keď som nakoniec 8. septembra prekročil prah ich domu, musel som prejsť cez množstvo bodyguardov a kontrol. Netušil som, čo bude ďalej. V kancelárii som sa stretol s ľuďmi, ktorým patrili známe hlasy z mojich telefonátov. Víтали ma tam účtovník Richard DePalma a asistentka Lennonovcov. Boli mi vo všetkom nápomocní. Asistentka ma požiadala, aby som sa pred vstupom do kancelárie vyzul.

Yoko práve telefonovala, no pokynula mi, aby som si sadol. Z pohovky som si ju narýchlo premeral. Pôsobila, ako som očakával, neprístupne.

Prebrali sme, čo nové v New Yorku, aké je počasie a aký som mal let. Potom sa presunula k ďalšej téme. Okrem horoskopu si

urobila aj môj numerologický výklad. Vychádzala z oboch. Nakoniec to uzavrela slovami: „Toto obdobie je pre vás veľmi dôležité. Tento rozhovor bude možno závažnejší, ako si v tejto chvíli obaja myslíme.“ Znamenalo to, že budeme spolupracovať? Toto nebola žiadna priama odpoveď. Zrejme ma skúšala. Odpovedal som jej na otázky, akú mám o rozhovore predstavu a chcel som si nejaké veci vyjasniť. Brala ako samozrejmosť, že rozhovor bude významný. Navrhol som jej, aby si v časopise *Playboy* prečítala moje predchádzajúce práce a povedal som, že jej nechám niekoľko výtlačkov. Odvetila na to, že sa mi zajtra ozve.

Ešte v ten istý deň som jej poslal časopisy, kde boli moje najnovšie rozhovory s Jimmym Carterom, Martinom Lutherom Kingom, Bobom Dylanom, Albertom Schweitzerom a ďalšími. Ťažká nálož. Na druhý deň ráno som Yoko zavolať. „Navrhujem stretnutie u nás okolo obeda,“ povedala.

V Dakote som našiel odkaz, že Yoko ma čaká v neďalekej kaviarni. O pár minút som už sedel za stolom spolu s Johnom Lennonom. Mal pred sebou šálku kapučína, bol neoholený a vyzeral, akoby sa len pred chvíľou zobudil. Čakali sme na Yoko, ktorá niečo vybavovala cez telefón. „Je ešte skoro, nechápem, ako to zvláda,“ povedal a usmial sa.

Po výmene zdvorilostných fráz a po káve nás Yoko zaviedla k autu. V aute, vlastne v limuzíne, sme sa začali bližšie spoznávať. Smerovali sme na západnú stranu mesta, vlečúc sa v spomalenej premávke. John sedel na vyklápacom sedadle a v lone mal nohy svojej manželky. Vysvetľoval mi, aký deň ho dnes čaká. Posledná pieseň v jeho aktuálnom albume mala byť od Yoko: *Hard Times Are Over (For a While)*. Mali k nej nahrávať gospelový zbor.

Yoko listovala v *New York Times*, oči jej zakrývali večne prítomné tmavé okuliare. Pozrela sa na Johna, ktorý sa práve díval cez okno. Svoje sako vo farbe kaki mal rozopnuté a golierik zdvihnutý. Pod ním žiarilo čisto biele tričko. Opieral sa o opierku a vodičovo sedadlo. Yoko, ktorej havranie vlasy, pevne zviazané

do uzla, ladili s čiernym koženým sakom, zrazu zložila noviny a uložila ich na sedadlo vedľa seba. John už zrejme myslel na náš rozhovor, lebo nasledujúce slová adresoval mne. „Už sa na to teším. Dávno som nerobil žiadny rozhovor.“ Znel nadšene. „Najprv si musíte vypočuť hudbu. Veď uvidíte. Neskôr vám to pustím.“

Po príchode do štúdia do bývalého skladu, zámerne zvoleného na jednodňové nahrávanie, sme na mieste našli producenta Jacka Douglasa, technickú podporu Leea DeCarla a množstvo ďalších ľudí. John sa narýchlo so všetkými pozdravil a zároveň ma jedným dychom predstavil. Douglas ma po mene spoznal a šibalsky sa na mňa zaškeril. „Gratulujem,“ povedal. Medzi riadkami to tuším znelo ako: „Nikdy by som nepovedal, že sa vám to podarí, nuž, ale vitajte“.

Potom sa usadil na svoju stoličku pri mixovacom pulte. Okrem neho tam boli aj ďalšie tri stoličky, dve z jednej strany pre Yoko a Johna a z druhej strany jedna pre DeCarla. Keď sa všetci štyria výrobcovia hitov usadili, vyzerali ako štáb NASA pripravený odpáliť novú raketu.

Yoko ma vyzvala, aby som si našiel miesto a požiadala svojho asistenta Toshiho Hamayu, mladého chlapca z Japonska, aby pri niesol pre Johna a pre ňu raňajkový čaj s mliekom v anglickom štýle a pre mňa kávu.

Za sklenenou priehradkou sa už chystal zbor z *Benny Cummings Singers and Kings Temple Choir*, ktorý pripravoval Tony Davilio. Na pianu im John zahral refrén z *Hard Times Are Over* a zbor sa chopil svojej práce. Ihneď sa rozdelil na soprány a basy, aby sa to hodilo do piesne. Keď si to John prvýkrát prehral, bol vcelku spokojný aj pri predstave zvláštneho prepojenia gospelového zvuku s excentrickým, vysoko posadeným hlasom Yoko, navyše s ázijským prízvukom. „Toto je určite prvá japonská gospelová skladba,“ komentoval Lennon.

Douglas a jeho ľudia si prehrávali záznam a kadečo upravovali. John si zapol mikrofón, aby ho mohli počuť aj za sklom. Hovoril

svojím typickým spôsobom, privítal členov zboru a poďakoval sa im, že prišli. Spozna sa tiež zaďakovali. Jack a John na seba kývli, že sa to môže začať, John sa zasmial do mikrofónu a povedal: „Poďme na to.“

Cez reproduktory sa rinulo hlasité „Thank you, thank you, Jesus a Amen, amen, amen“. Keď Johnovi došlo, že zboristi spievajú modlitbu, pokynul ihneď DeCarlovi: „Zapni nahrávanie na dvojke!“ A podarilo sa. Nakoniec sa modlitba ocitne v úvode skladby *Hard Times Are Over*.

John sa započúval do novej nahrávky a uchliplkával si z druhej šálky čaju, ktorý mu úslužne doniesol Toshi. Neviem, či zaznel falošný tón, alebo (pre mňa) nepočuteľná medzera medzi akordmi, John sa opatrne vmiešal do nahrávania a vypýtal si to ešte raz. „To *over* musíte dať jasnejšie,“ zavelil. „Nevynechávajúce druhú slabiku. Skúste *o-ver* podržať, nech tón neklesá,“ povedal a sám to zaspieval. Dokázal sa hudbe naplno oddať a jeho pozornosti neušiel ani najmenší detail. Reprodukty sa znovu rozoznali, John sa kýval do rytmu a ticho odriekaval text do hlasu Yoko. V okamihu sa však zadíval na mňa, lebo si všimol, že ho sledujem. Umlčal ma otázkou: „Tak čo povieš?“

Tenučký hlas Yoko zo všetkých strán objali hlasy spevákov zboru a znelo to skôr ako modlitba, nie ako pop. John prikázal, aby finálnu verziu zahrali ešte raz. Pieseň dostala hĺbku, presne ako to chcela Yoko. John sa na ňu pozrel, oči sa jej zaleskli od dojatia. Posunul si stoličku bližšie k nej, aby jej dočiahol na ruku. „To bolo pekné, mami,“ povedal. Yoko prikývla a rukávom si utrela slzy, stekajúce po tvári.

Obaja podľa jej presných inštrukcií dokončili aj štvorslovný opakujúci sa refrén „One World, One People“ ku skladbe, ktorou zvažovali zakončiť celý album, a keď sa nahrávanie skončilo, vedúci zboru Cummings sa spýtal, či by mohli poďakovať Johnovi a Yoko piesňou. Následne aj John vyjadril svoj rešpekt spevákom a osobne dozrel na to, aby bol názov zboru v albume napísaný gramaticky

správne. Prirodzene, vo vzduchu viselo veľa otázok. „Ako sa má Paul?“ „A ktorého Paula máte na mysli?“ zasmial sa John.

Atmosféra v aute bola uvoľnená. „Ide to dobre, čo povieš, miláčik?“ spýtal sa John, šťastný a spokojný. „My sa ale máme. Ďalšia zastávka bude, pane, výrobná hitov! Štúdio Hit Factory!“

V nahrávacom štúdiu na piatom čakali na nás veľké misy so sushi, sashimi, s kuraťom na teriyaki spôsob a s kopou zeleniny. Najvyššie poschodie tohto moderného štúdia bolo vyhradené pre špeciálne projekty. Pri vstupe sa prechádzal statný ochrankár čiernej pleti.

Kým si ostatní pochutnávali na rybacích špecialitách a debatovali o dopoludňajšom nahrávaní, Yoko otvorila svoju tašku a vybrala z nej starostlivo poskladané popísané papiere – predbežný text k piesni, ktorá neskôr dostane názov *Double Fantasy*. Naliehala na mňa, aby som si ho prečítal. „Teraz ťa tu prevediem,“ vyzvala ma.

Yoko ma viedla k baru, kde ležali veľké zásoby čajov, kávy a tyčínok Hershey a do nahrávacej miestnosti. Pred mixážnym pultom bola pohovka, kde som mohol sedieť, kým oni budú pracovať. Odsunuli dokonca aj stoličku, aby som mal lepší výhľad. Okrem toho sa tu nachádzal ešte jeden špeciálny priestor pre Yoko. Bola to tichá miestnosť s kobercami, plná japonských tlačí, exotických kvetov, orchideí a frézií (špeciálna frézia podľa názvu ich albumu sa v tom ročnom období nedala zohnať) a luxusná pohovka. Vysvetlila mi, že pred huriavkom by som si mohol odskočiť sem, podobne ako to robí ona s Johnom.

Potom sme sa vrátili do hlavnej miestnosti štúdia, kde ostatní už poctivo zarezávali. Niekoľko hodín som ich pozoroval pri práci, kým Yoko nenavrhla, aby sme sa zdvihli. John sa ma spýtal, či by mi neprekážalo začať rozhovor až u nich doma. „Budeme sa baviť, kým budeš, teda kým *my všetci* nebudeme spokojní,“ povedal.

DAVID SHEFFE, 1981

I

PRVÁ ČASŤ

01

Dvere od auta nám pred ošarpanou, zvláštnou budovou otvoril postarší ochrankár, ktorý tam bol skôr na otváranie dverí ako na stráženie. John ho pozdravil po mene a chvatne, no prívetivo sa usmial do objektívu fanúšikovi, ktorý si hviezdu vyčíhal. Dvakrát sa blysko a John oslepený bleskom sa náhlil do vchodu. Žmurkal a náhle zastal. „Bože, miláčik. Nemám kľúč od bytu. Dúfam, že máš aspoň ten svoj.“ Yoko nezareagovala, ale vytiahla kľúč a otvorila ním výtah. John sa na mňa ospalo zadíval. „Ani som sa nemusel pýtať,“ uškrnul sa.

V byte ma previedol cez chodbu, kde viseli fotografie, až do kuchyne. Nakázal mi, aby som počkal, kým do seba niečo hodí. Yoko tam s nami nebola. Rozhliadol som sa po obrovskej, čerstvo vymaľovanej kuchyni, skvele zásobenej čajom aj kávou, korením a orieškami. Vtedy som začul hlasy zo vzdialenejšej časti bytu. Detský smiech a otcov hraný hnev. „Ty malý nespratník, prečo ešte nespíš? Pusu na dobrú noc by si dostal, aj keby si spal, ty moje slniečko!“

John sa vrátil do kuchyne s obnovenými silami, a kým postavil vodu na čaj, vysvetľoval mi, že Sean nie je zvyknutý, že mama a otec tak veľa pracujú. Pred prácou na albume bol John doma prakticky stále.

Do kuchyne potom vošla aj Yoko v kimone a John nám nalial čaj. „Tak čo, začneme?“ spýtal sa, keď sa posadil.

Pozrel som sa na oboch a ešte chvíľu som počkal. „Takže je to konečne vonku: John Lennon a Yoko Ono sú späť...“

John ma nenechal dohovoriť a už štuchol Yoko. „To ako naozaj?“ Žartoval. „A odkiaľ sme sa akože vrátili?“

Tiež som sa zasmial, ale pokračoval som: „Späť v nahrávacom štúdiu a po piatich rokoch, keď zmizli z očí verejnosti, opäť tvoria. Čo ste robili doteraz?“

John sa koketne obrátil na svoju manželku. „Chceš začať ty alebo začnem radšej ja?“ spýtal sa.

„Mal by si začať ty,“ zakončila rázne.

„Vážne? Dobre teda...“ John sa oprel na stoličke a dlaňami tuhšie stisol šálku s čajom. Pozoroval, ako sa z neho parí.

LENNON: Piekol som chlieb.

Chlieb?

LENNON: A staral som sa o dieťa.

... a v hlave sa vám hmýrilo tisíc tajných nápadov na nové projekty.

LENNON: Žartujete? Žiadne tajné projekty. Každá dobrá gazdiná vie, že starostlivosť o domácnosť a o dieťa je práca na plný úväzok. Všetky projekty musia ísť bokom.

Len čo som dopiekol, cítil som veľké zadosťučinenie. Keď som však videl, že je po chlebe, pomyslel som si: Ježiši! A to nedostanem nijakú zlatnú platňu ani povýšenie do rytierskeho stavu?

Je to predsa obrovská zodpovednosť, že dieťa dostane dobre najesť, neprejedá sa a má dostatok spánku. Keby som ho neuložil do postele a predtým do pol ôsmej večer neokúpal, nik iný by to neurobil. To je skutočná zodpovednosť. Teraz už rozumiem všetkým ženám. A večer ich nečaká žiadna odmena.

A čo malé odmeny, ako napríklad radosť z toho, že dieťaťu chutí alebo že dobre spí?

LENNON: To je veľká radosť. Svoj prvý bochník som si dokonca odfoťil. (*Yoko sa na tom smeje.*) Bol som úplne natešený, mal som neuveriteľnú radosť. Ani vo sne by mi nenapadlo, že ma to bude tak tešiť. Akoby z tej rúry vyšiel čerstvý album. Bolo to dokonalé. Tá radosť ma tak premohla, že som začal variť pre všetkých! Robil som obedy pre šoféra, asistentky a všetkých, ktorí pre nás robili. „Podťe sa najesť!“ Veľmi sa mi to páčilo.

Lenže neskôr ma to začalo vyčerpávať. Rozmýšľal som, čo sa to deje? V piatok upečiem dva pecne a v sobotu je už po nich.

Nadšenie sa pomaly vytratilo a pečenie sa stalo rutinou. Zo Seana mám však radosť stále. Síce som ho neporodil, ale s *Božou pomocou* som sa tiež podieľal na jeho stvorení. Krmil som ho, dozeral, aby sa mu dobre spalo a naučil ho plávať. Vzal som ho k oceánu. Som na to veľmi hrdý. On je mojou najväčšou pýchou.

Prečo ste sa rozhodli ostať v domácnosti?

LENNON: Bola to vec samoliečby.

ONO: Nastal čas opýtať sa: Čo má pre mňa význam?

LENNON: Zistil som totiž, že je oveľa dôležitejšie čeliť sebe samému a realite, ako pokračovať v živote rockovej hviezdy a dať sa vláčiť názormi verejnosti alebo tým, ako dopadol koncert. Už to bolo iné. Ako príklad použijem Picassa. Až do konca života sa opakoval. Neznižujem veľkosť jeho talentu, ale posledných štyridsať rokov vykrádal sám seba. Nikam to totiž nevedlo. Ako by ste to nazvali? Že zaspal na vavrínoch.

Viete, mám už takmer štyridsať. Vždy som sa pokladal za umelca, hudobníka alebo básnika, je jedno, ako to pomenujete, a tá takzvaná bolesť umelca odjakživa vykúpila jeho slobodu. To, že som rock and rollový hudobník, sadlo môjmu talentu, aj pocit slobody bol úžasný. Lenže potom mi došlo, že v skutočnosti slobodný *nie som*. Dotlačili ma do toho. Nebolo to len kvôli zmluvám, hoci zmluvy boli len fyzickým zhmotnením väzenia. Radšej som mohol chodiť do práce na osem hodín. Rock and roll mi prestal pripadať až taký skvelý. V našej brandži sú len dve cesty:

do Las Vegas a tam zabávať publikum, ak máte také šťastie, alebo cesta do pekla, kam odišiel napríklad Elvis.

ONO: Možno by sme sa stali stereotypnými. Možno sme smerovali touto cestou. To sme však práve nechceli. Toto mi na umeleckej brandži vážne prekáža. Napadne ti napríklad: Budem umelec, ktorý kreslí kruhy. Zvykneš si na to a kruhy sa stanú tvou značkou. Získaš galériu, sponzorov, vystavuješ. Takto to chodí. A o rok zmeníš názor a začneš kresliť trojuholníky. Ľuďom totálne chýba kreativita. Lenže ak v tom budeš pokračovať, čo ja viem, desať rokov, nakoniec ti dajú za to aj cenu. (*Chichúňa sa.*) Je to smiešne, ale tak to býva.

LENNON: Veľkú cenu dostaneš, keď máš ešte navyše rakovinu a keď si nekreslila celých dvadsať rokov nič iné len trojuholníky.

ONO: A potom zomrieš.

LENNON: Správne. Najväčšou cenou bude, ak zomrieš. To sa naozaj oplatí, umrieť pred očami verejnosti. Takže my toto odmietame robiť.

(Medzitým John vzal do ruky lyžičku a začal ňou klepkat' po stole do rytmu slov.)

Práve preto sme prestali pozývať novinárov do našej spálne a Yoko skončila s popmusic. Na začiatku nášho vzťahu sme vstupovali na územie toho druhého aj v oblasti umenia, produkovali sme spolu buď filmy, alebo plagáty. Posúvali sme sa z avantgardy do rock and rollu. Skúšali sme nájsť spoločné územie, ktoré bude zaujímavé pre nás oboch. Skúsenosti toho druhého boli inšpiratívne.

Veci, ktoré z toho vzišli, boli variáciou na jednu tému. Obaja sme chceli vedieť, čo spolu dokážeme vytvoriť, pretože sme túžili byť spolu. Nechceli sme tráviť náš spoločný čas len cez víkendy. Chceli sme byť spolu, žiť spolu a pracovať spolu.

Naším prvým spoločným dielom bolo, že sme novinárov pozvali stráviť s nami medové týždne. Najradšej by sme spolu robili

hudbu, ale to už bolo dávno. Ľudia nemysleli na nič iné len na Beatles, a to nás zväzovalo. No potom buď zabudli, alebo dozreli. Teraz sa nám spolu výborne pracuje, už to nie je len o tom zázračnom chlapcovi z rockového sveta a o jeho čudnej japonskej víle. To bol obraz, ktorý vytvorili médiá.

Prečo práve teraz?

LENNON: Dostal som inšpiráciu. Yoko inšpirácia nikdy neopustila, ale mňa prepadla náhle. Už veľmi dávno som nič nenapísal. Okrem toho som sa sústredil na rodinu a podvedome som vedel, že prvých päť rokov života môjho syna chcem stráviť s ním a odovzdať mu čo najviac.

ONO: (*Johnovi*) Nemyslím si, že to bolo len o inšpirácii. (*Ob-
ráti sa ku mne.*) Buď preto, lebo si sa zatiaľ venoval rodine, alebo práve preto, lebo si sa venoval malému, tvoja duša omladla. Už si len nevypúšťal platne jednu za druhou ako predtým.

LENNON: Máš, samozrejme, pravdu. Presne to som chcel povedať. Asi som sa nevyjadril dosť jasne. Mohol som pokračovať vo svojej predchádzajúcej kariére, ale mňa to už nezaujíma. Už ma nebavilo každých šesť mesiacov vydať album, ako napríklad...

Ako napríklad Paul McCartney?

LENNON: Nielen Paul. Ako napríklad ktokoľvek. Skúsenosť, že som sa stal otcom, ma inšpirovala úplne novým spôsobom. Netušil som, že sa to deje. Potom som si na moment sadol a spýtal sa sám seba: Čo sa to deje? Je to tak, budem mať štyridsať, Sean päť. Nie je to úžasné? Dožili sme sa toho!

Áno, mám na krku štyridsiatku a vraj život sa začína až po štyridsiatke. Aspoň tak tomu verím. Som v pohode. Mám sa skvele. Akoby som mal dvadsaťjeden. Teším sa na všetko, čo bude nasledovať.